

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 82 0 П 001321 22 Рев 2
Бања Лука, 13.5.2022. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Горјане Попадић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Т.Х. из С., В.К. из Ј.; С.К. из И. и С.Г. из Ј., које заступа Б.Љ.А., адвокат из С., против тужене Општина С., коју заступа Правобранилаштво Републике Српске, ради накнаде штете, вриједност спора 281.000,00 КМ, одлучујући о ревизијама тужитеља и тужене против пресуде Окружног суда у Бијељини број 82 0 П 001321 21 Гж 4 од 22.10.2021 године, на сједници одржаној 13.5.2022. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизије се одбијају.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Сребреници број 82 0 П 001321 17 П 3 од 23.7.2021. године, обавезана је тужена да тужитељима накнади штету у износу од 135.922,41 КМ и то: тужитељу А.Х.1 у износу од 40.776,72 КМ; тужитељицама: А. Х.2 у износу од 40.776,72 КМ, С.К. у износу од 27.184,48 КМ и В.К. у износу од 13.592,24 КМ и тужитељу С.Г. у износу од 13.592,24 КМ, све са законским затезним каматама од 1.1.1998. године до исплате, а одбијен је захтјев да се наложи туженој да тужитељима омогући и дозволи без посебне накнаде потупну реконструкцију зграде у омјерима уписаним у земљишним књигама, на земљишту уписаном у катастарском оперативном под бројем к.ч. 908 зв. С.ч. уписана у лист непокретности 1041/0 к.о. С., што одговара к.ч. 1/64, уписана у земљишно књижи уложак број 210 к.о. СП С. и обавезана је тужена да тужитељима накнади трошкове поступка у износу од 39.054,00 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бијељини број 82 0 П 001321 21 Гж 4 од 22.10.2021 године, жалба тужене је одбијена и првостепена пресуда потврђена у усвајајућем дијелу захтјева за накнаду штете, а дјелимично је усвојена и одлука о почетку тока законске затезне камате на досуђене износе накнаде штете преиначена као у изреци пресуде, те је преиначена и одлука о трошковима поступка и одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка; док је жалба тужитеља одбијена и првостепена пресуда у одбијајућем дијелу тужбеног захтјева потврђена и одбијен је захтјев тужитеља за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужитељи ревизијом побијају другостепену пресуду у преиначавајућем дијелу одлуке о почетку тока законске затезне камате на досуђене износе накнаде, у одбијајућем дијелу тужбеног захтјева и у преиначавајућем и одбијајућем дијелу одлуке о трошковима поступка и у ревизији није стављен приједлог одлуке.

Тужена у одговору на ревизију предлаже да се ревизија одбије као неоснована.

Тужена ревизијом побија другостепену пресуду у усвајајућем дијелу тужбеног захтјева и предлаже да се иста у том дијелу укине и предмет врати на поновно суђење. Тужитељи у одговору на ревизију предлажу да се ревизија одбије као неоснована.

Ревизије нису основане.

Тужитељи захтјевом у тужби траже накнаду материјалне штете у износу од 135.922,41 КМ, са законском затезном каматом од 1.1.1998. године до исплате, настале рушењем стамбено пословног објекта и да се туженој наложи да тужитељима омогући и дозволи без посебне накнаде потпуну реконструкцију објекта, у омјерима уписаним у земљишним књигама, као у изреци нижестепених пресуда и накнаду трошкова поступка.

Расправљајући о овако постављеном тужбеном захтјеву првостепени суд је на основу проведених доказа утврдио: да је предник тужитеља, сада умрла З.Б. рођ. П., чији су тужитељи законски насљедници према рјешењу о насљеђивању Основног суда у Сребреници од 4.3.2008. године, била власник стамбено-пословног објекта изграђеног на к.ч. број 1/64, уписаног у зк.ул. број 210 к.о. С. и у лист непокретности број 104 к.о. С., који је порушен 1997. године; да је, сагласно закључку тужене број ... од 15.12.2000. године, Извршни одбор тужене закључком број ... од 4.7.1997. године наложио рушење објекта на локацији на којој се налазио и предметни објекат предника тужитеља; да је 12.5.2006. године код тужене, у присуству начелника општине и начелника ресорног одјељења одржан састанак са власницима порушених објеката, међу којима је била и предник тужитеља, у вези изналагања рјешења за надокнаду за поруше објекте; да је вјештак геометар К.М. идентификовао и на скици снимања приказао предметне некретнине; да је вјештак грађевинске струке Ж.Ч. извршио процјену тржишне вриједности предметних некретнина (у износу од 105.261,74 КМ) и вриједност изградње објекта, какав је био објекат предника тужитеља (у износу од 135.922,41 КМ); и да су тужитељи тужбу у овој правној ствари поднјели 30.6.2008. године.

Полазећи од утврђења да тужена није доказала да је објекат био у стању које би угрожавао сигурност и да је рушење било неопходно, те да у поступку рушења објекта није учествовала предник тужитеља, нити је о томе била обавијештена, првостепени суд је закључио да је таквим поступањем тужена приликом рушења предметног објекта поступила противправно и да је стога одговорна за штету проузроковану тужитељима, па је прихватајући налаз поменутог грађевинског вјештака и позивом на одредбе члана 154. став 1. члана 172. став 1. и члана 189. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85 и 57/89, те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), усвојио захтјев за накнаду штете са каматама и за трошкове поступка као у изреци, а у преосталом дијелу је захтјев одбио као неоснован.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда, осим у дијелу одлуке о почетку тока законских затезних камата на досуђени износ накнаде штете, па је жалбу тужене дјелимично усвојио и првостепену пресуду у том дијелу преиначио као у изреци, док је жалбу тужене у преосталом дијелу и жалбу тужитеља у цјелини, одбио и исту пресуду у преосталом усвајајућем дијелу и у цјелину у одбијајућем дијелу потврдио.

Одлука другостепеног суда је правилна и законита.

Одредбом члана 172. ЗОО прописано је да правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција. Одговорност правног лица за рад њених органа у смислу наведене законске одредбе, зависи од дефинисања појма незаконитог и неправилног рада. Незаконит рад органа је рад који је у супротности са законом и са моралном нормом која чини дио јавног поретка. Неправилно је свако поступање које је супротно правилима струке које одудара од уобичајене методе рада у државном тијелу, поступање мимо циља који је одређен, супротно захтјеву који би нормалним обављањем службе требало остварити у јавном интересу. Ако се упореде претпоставке одговорности правног лица из члана 172. ЗОО, незаконит и неправилан рад органа одговара појму „довољно озбиљне повреде“ а кривица, као вољни елемент, није посебна претпоставка одштетне одговорности правног лица, како је погрешно нашао другостепени суд и она може бити само дио процјене незаконитости и неправилности рада органа.

Законом о уређењу простора („Службени гласник Републике Српске“, број 84/02 – пречишћени текст, са измјенама и допунама објављеним у Службеном гласнику број 14/03, 112/06 и 53/07), који се примјењивао у вријеме рушења објекта прописано је: да орган управе надлежан за послове грађења по службеној дужности (као што је овдје случај) или на захтјев заинтересованог лица рјешењем одређује рушење грађевине или дијела грађевине за који се утврди да због физичке дотрајалости, елементарних непогода ратних дејстава и већих оштећења не може даље служити својој намјени, или да представља опасност по живот или здравље људи, околне објекте или саобраћај, као и услове и мјере које је потребно провести, односно обезбиједити при рушењу грађевине или дијела грађевине (члан 116. став 1.); да жалба против рјешења из претходног става не одлаже извршење рјешења (члан 116. став 2.); ако се у поступку доношења рјешења о рушењу грађевине или дијела грађевине утврди да се опасност по живот и здравље људи, околне грађевине и саобраћај може уклонити и реконструкцијом грађевине или њеног дијела, на захтјев власника, може се према одредбама овог закона, одобрити реконструкција грађевине, под условом да се изведе у року који одреди орган управе надлежан за послове грађења (члан 117.). Сагласно наведеном, орган тужене је био овлаштен да одлучи о рушењу предметног објекта и да такву одлуку изврши, у случају испуњења услова прописаних напријед наведеним одредбама.

Међутим, из чињеничног утврђења нижестепених судова које сагласно одредби члана 240. став 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), не може бити предмет преиспитивања у овом ревизионом поступку произлази, да је наведени објекат предника тужитеља током 1981/1982. године у потпуности реконструисан, да у вријеме рушења није био оштећен усљед ратних дејстава, да је један од ријетких објеката који је у вријеме рушења био „постакљен“ и да није био у рушевном стању, а тиме ни представљао опасност по живот и здравље људи, околне грађевине и саобраћај. Код оваквог стања чињеница, одговорност тужене и јесте у томе, што је порушила објекат за који проведеним доказима није доказала да је био у рушевном стању, како то неосновано тврди и у ревизији. Осим тога, и под условом да то није тако, и да су тачни наводи тужене да је објекат био у рушевном стању, тужена би и тада била одговорна за причињену штету, јер прије рушења није провела управни поступак који би претходио рушењу, а тиме ни омогућила преднику тужитеља да учествује у том поступку, при чему не мијења на ствари околност да су тужитељи, као расељена лица у то вријеме били недоступни, јер је законом прописана могућност (између осталог, и у тим ситуација), заступања странака постављањем привременог заступника, што тужена није учинила. Зато, и по оцјени овога суда, наведено поступање тужене је противправно, која противправност је у узрочној вези са настанком предметне штете, па тврђња

ревизије тужене о неиспуњењу услова из наведене одредбе члана 116. Закона о уређењу простора за рушења наведеног објекта, нема основа у утврђеном чињеничном стању и у материјалном праву.

Због свега наведеног, супротно ревизионим наводима тужене, правилно су нижестепени судови судили када су извели закључак, да је у овом случају остварен садржај правног стандарда „довољно озбиљне повреде“ из члана 172. ЗОО за одговорност тужене за накнаду штете тужитељима.

Будући да објекат тужитеља није порушен из разлога због којих би орган тужене био дужан да донесе рјешење о рушењу и да је објекат порушен до темеља (према налазу наведеног грађевинског вјештака, видљиви су остаци камена од темеља), материјална ситуација тужитеља накнадом штете у висини вриједности остатака грађевинског материјала (којег, на терену нема), не би била доведена у стање у каквом би била, да није дошло до рушења објекта. Из тих разлога и из разлога што према налазу грађевинског вјештака реконструкција и санација објекта није могућа, правилна примјена материјалног права налагала је, да се тужитељима накнади предметна штета на начин, да се њихова материјална ситуација доведе у стање у каквом је била прије рушења њиховог објекта (члан 185. став 1.), па како успостављање ранијег стања није могуће у виду натуралне реституције, него финансијске реституције, правилно су судови судили када су тужитељима досудили предметну накнаду материјалне штете (став 4. истог члана), чиме је њихова материјална ситуација доведена у стање у каквом би била да није било штетне радње тужене (члан 190. ЗОО).

Висина накнаде штете утврђена је на основу чињеница о којима су се изјаснили саслушани свјedoци, прије свих, свједок Б.Ј., који је наведени објекат користио од фебруара 1996. године и коме су из личног сазања и опажања биле познате чињенице о стању у каквом се објекат тужитеља налазио прије рушења, као и свједок Ј.М. (као регистровани предузетник), који је изводио радове доградње дијела објекта и потпуне реконструкције, већ изграђеног дијела објекта. Овај свједок се подробно изјаснио о свим ставкама изведених радова на доградњи и реконструкцији објекта наводећи, да је стара кућа реконструисана у потпуности које чињенице се, супротно ревизионим наводима тужене, не могу ни утврђивати на поузданији начин, него што су искази свједока, које доказе тужена, осим уопштеног оспоравања, што понавља и у ревизији, ничим битним није довела у сумњу. Поменути свјedoци су грађевинском вјештаку пружили све потребне чињенице које су релеванте за процјену вриједности порушеног објекта, а из налаза је видљиво да је вјештак имао у виду и све друге чињенице која са аспекта струке и науке утичу на висину штете (кофицијенте: орјентације, географског положаја објекта, утицаја околине на положај објекта, утицај смањеног комфора, те макро и микро организације и коефицијент амортизације), из којих разлога, наведени налаз представља поуздан доказа за процјену висине штете, како су правилно судили и нижестепени судови.

У прилог оваквог закључка је и чињеница да је тужена налазу овог вјештака приговорила уопштено наводећи да исти „оспорава у цијелости“, при чему није изнијела ни један податак ни чињеницу која би исти довела у озбиљну сумњу. Нема мјеста ни тврдња ревизије тужене да фотоскица и списак површина за предметну локацију, на које се позвао наведени вјештак геодетске струке, нису проведени као докази, код чињенице да су исти саставни дио налаза тог вјештака, који је проведен као доказ. Из наведених разлога и из разлога што тужитељима није досуђена накнада тржишне вриједности објекта, него стварна штета у висини вриједности објекта, какав је предметни објекат био

прије рушења, наводи ревизије у односу на висину досуђене накнаде штете, при чему тужена приговара процјени тржишне вриједности предметног објекта, као и наводи да су се тужитељи досуђивањем предметне накнаде неосновано обогатили, нису основани.

Имајући у виду да је висина накнаде штете утврђена према цијенама на дан доношења судске одлуке (члан 189. став 2. ЗОО), ревизиони наводи тужитеља у односу на преиначавајући дио побијане пресуде којим је одлучено о почетку тока законске затезне камате, нису основани. С тим у вези, не стоји тврдња истог ревидента да је тиме, што је побијану пресуду у том дијелу преиначио, другостепени суд починио повреду одредбе члана 221. ЗПП и да није судио у границама разлога наведених у жалби, јер другостепени суд на правилну примјену материјалног права пази по службеној дужности (члан 221. ЗПП). Цијенећи успјех тужитеља (квантитативно и квалитативно) у овом спору, побијана пресуда је у дијелу одлуке о трошковима поступка правилна, па наводи ревизије у том правцу нису основани.

С обзиром да је према напријед наведеном Закону о уређењу простора који се примјењивао у вријеме рушења објекта, као и према сада важећем Закону о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 40/13 до 84/19), доношење докумената просторног планирања, просторног уређења, урбанистичких и регулационих планова и спроведбене документе просторног уређења, у надлежности управних органа Републике и јединица локалне самоуправе, а не у надлежности суда, правилно су нижестепени судови судили када су одбили тужбени захтјев, да се наложи туженој да тужитељима омогући и дозволи без посебне накнаде потпуну реконструкцију наведеног објекта, на начин описан у изреци нижестепених пресуда. Зато се наводи ревизије тужитеља у односу на овај дио побијане одлуке, не могу прихватити основаним.

Нижестепени судови су правилно оцијенили проведене доказе на начин прописан одредбом члана 8. ЗПП и за своје одлуке су дали довољне и ваљане разлоге (члан 191. став 4. истог закона), па немају основа ревизиони приговор тужене да је побијана пресуда захваћена повредама ових одредаба парничног поступка.

С обзиром на разлоге садржане у образложењу ове пресуде, остали наводи ревизије нису од утицаја на правилност и законитост побијане пресуде.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 248. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправака овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић